

Natura człowieka

Chińczycy mają zupełnie różną od naszej koncepcję człowieczeństwa i odmienne poglądy na naturę człowieka.

W kraju Konfucjusza istniało przekonanie, że człowiek w chwili narodzin w niewielkim stopniu różni się od zwierzęcia, posiada jedynie animalną duszę *po* 魄. Dopiero trening, wychowanie, staranna edukacja i kulturowanie cnót, a potem uczynki są w stanie wykształcić duszę moralno-intelektualną *hun* 魂, która czyni kogoś istotą ludzką czy też godną miana człowieka, i która może przetrwać kilka pokoleń, a czasami osiąść zdolności nadprzyrodzone.

Trwanie duszy po śmierci zależało od regularnego składania ofiar przez męskiego potomka. Stąd nawet dziś bardzo pożądane jest w Chinach posiadanie syna.

Trwałość duszy zależała też od pozycji społecznej zmarłego. Dusza człowieka prostego, utrzymywana prostymi ofiarami, trwała stosunkowo krótko. Dusza cesarza, choć nie była wieczna, mogła trwać – karmiona właściwymi ofiarami – nawet do dziewięciu pokoleń.

Dodać należy, że jednostka w konfucjańskim kręgu filozoficzno-kulturowym jest uznawana nie jako byt izolowany, samodzielny i niezależny, ale jako centrum i pole sił działających (z różną siłą, zależną od siły charakteru!) na innych członków grupy, na obcych i otaczający świat. Konsekwencją tego jest znacznie głębsze uwikłanie w relacje społeczne od uwikłania, jakie my uważamy za naturalne.

Podobnie otoczenie oddziałuje na jednostkę, a w jego skład wchodzi nie tylko inni ludzie, ale też istoty nadprzyrodzone – demony, duchy zmarłych, nieśmiertelni mocarze oraz słynne postaci historyczne, a nawet postaci fikcyjne.

Grób Konfucjusza w Qufu 曲阜, stolicy dawnego państwa Lu, ojczyzny Mistrza

Na zdjęciu: rytualne ukłony składane Wielkiemu Nauczycielowi przez tatę czujnie obserwuje i naśladuje syn (por. opowieść s.44)

江山易改本性難移
Jiāng shān yì gǎi běnxìng nán yí¹

Łatwiej przesunąć górę
i zmienić bieg rzeki,
niż zmienić naturę człowieka

Bardzo trudno jest zmienić charakter człowieka. Można zmienić zachowanie, ale nie przyzwyczajenia nabyte w młodości i trwale uformowane cechy. Jest to odwołanie do konfucjańskiej koncepcji natury ludzkiej, propagowanej przez mędrca Mencjusza, następcę i propagatora nauk Konfucjusza.

Tak jak w wielu innych sentencjach zawartych w tej książce, tylko pewien fragment sentencji, w tym przypadku *chengyu* *ben xing nan yi*, jest powszechnie znany i zrozumiały dla niemal wszystkich Chińczyków. To *chengyu* często spotyka się w literaturze przeznaczony dla osób młodszych.

Źródło: Feng Menglong 馮夢龍 (1574-1646): *Xing shi heng yan* 醒世恆言 [Słowa pozostawione dla przebudzenia świata]; epoka Qing.

¹ W powyższym przypadku *chengyu* znaczy dosłownie: pierwotna natura (*benxing*) - trudna (*nan*) - [do] zmiany (*yi*).